

Anglická platina od nakladatelství Lingea

Ing. Miroslav HEROLD, CSc.

Uživatelé, kteří si oblíbili slovníky nakladatelství Lingea, dostali nové přepracované rozhraní Platinum a nově organizovanou databázi. Slovníky jsou jak pro MS Windows (recenze), tak i pro Linux a Mac OS – mohu pouze konstatovat, tyto OS nemám.

Funkce - rozhraní

Pod MS Windows má uživatel na výběr ze dvou rozhraní – plně grafického (Obr. 1.) a tradičního (Obr. 2). Funkce jsou v obou shodné. Co nového rozhraní Lexiconu 5 nabízí?

- ▶ 1. Funkce mouse-over (nájezd myši), neboli automatické přebírání slov pod kurzorem. Podrobně je popsána v recenzi Slovníku synonym a antonym (http://www.jtpunion.org/spip/article.php3?id_article=1277). Totéž platí o vyhledávání slov psaných bez diakritiky).
- ▶ 2. Zadávání přetažením – alternativa k nájezdu myši. POZOR, nechceme-li aby se dotazované slovo přesunulo, tj. zůstalo v textovém editoru, nutno při tažení stisknout CTRL.
- ▶ 3. Komponenta pro MS Word (od verze 97 výše) – do MS Wordu se přidají 2 tlačítka, pomocí nichž se lze dotázat na překlad slova z textu, aniž by byl otevřen LL5. Stačí vybrat myší určité slovo, klepnout na tlačítko se dvěma šipkami a v malém okénku (viz Obr. 3.) se objeví dotaz a pod ním množina překladů. Klepnutím na tlačítko dvou šipek se vybraný překlad zamění za vybrané slovo výchozího textu. Pokud potřebujeme podrobnější hledání, druhé tlačítko v pruhu nástrojů Wordu spustí LL5.
- ▶ 4. Morfologické vyhledávání – najedu-li myší na libovolný tvar slova, aplikace automaticky rozpozná základní tvar a podle toho nabídne překlad. Test českými exotickými přechodníky popsán v http://www.jtpunion.org/spip/article.php3?id_article=1277, u LL5 jsem zkoušel různá nepravidelná slovesa z angličtiny. algoritmus se nepodařilo „nachytat“.
- ▶ 5. Podrobné tabulky tvarosloví – ke každému slovu lze otevřít tabulku tvarů, tj. skloňování/časování, která předkládá podrobné informace – viz Obr. 4. Na rozdíl od jiných aplikací, které dávají možnost nalézt vzory pro příslušné slovo, zde je přímo dané slovo ve všech možných tvarech. Dotaz na tvarosloví lze vyvolat buď kliknutím na ikonku zlatého klíčku nebo výběrem z rozbalovací nabídky pravého tlačítka myši.
- ▶ 6. Vedle synonym (byly i u LL2) jsou nyní k dispozici i antonyma a slova příbuzná.
- ▶ 7. Samostatnou kapitolou jsou příklady použití. Zatímco u LL2 se počítaly příklady použití maximálně na desítky, nyní byl k databázi přičleněn korpus angličtiny s několika miliony slov, takže u slov běžných přesahuje počet 1000 („seek“ má přes 1400 příkladů), u slovesa „set“ tento počet dosáhl 4938. Vedle korpusu jsou ještě příklady s překlady, které také dosahují značných počtů. („seek“ 34, „set“ 308).
Abychom se v tomto přívalu informací neztratili, podobně jako v Google na Internetu, vyplatí se buď omezit rozsah hledání v okně Možnosti – Fulltext, kde lze omezit oblasti prohledávání – vynechat např. výklady a definice. Druhou možností je využít klasických logických operátorů AND, OR a závorkování (např. (nanny OR billy) AND goat).
- ▶ 8. Novinkou, kterou neměl LL2, je hledání dle šablony. V případě, že si nejsme jisti pravopisem dotazu, můžeme využít konvence zástupných znaků (? místo jednoho znaku, * místo libovolného počtu znaků), např. „s?mboli?e“ Tentýž dotaz lze formulovat „s[yi]mboli[sz]e“, s využitím operátoru [].
- ▶ 9. Funkce našeptáváčku – po napsání několika prvních písmen hledaného slova se otevře pomocné okénko obsahující 20 slov začínajících tímto řetězcem. Stačí si vybrat myší.
- ▶ 10. Další novinkou, kterou však využijí snad jen luštitelé křížovek, rébusů a hráči Scrabble, jsou anagramy. Ze zadaných znaků najde všechna smysluplná slova vznikající přesmyčkami.

Slovník

Nejprve suchá řeč čísel, porovnávající databáze pod Lexiconem 2 (dále jen LL2) a Lexiconem 5 (dále jen LL5) - Platinum. Počty v tabulce jsou uváděny v tisících.

Databáze	Počet hesel	Významů	Příkladů-frází-idiomů	Překladů
Hlavní slovník LL2:	100+75	150+100	neuvedeno	250+150
Hlavní slovník LL5:	120+103	219+140	66+126	495+460
Zkratky LL2:	4,5	7,5		
Zkratky LL5:	3,8	6,5		
WordNet 1.5 v LL2:	120	170		
WordNet 1.7.1 v LL5:	140	195		

V prvních 2 řádkách je první číslice pro směr A-Č, druhá pro Č-A.

Orientační porovnání s jinými slovníky na trhu:

1. Velký anglicko-český slovník a anglicko-český slovník, K.Hais – B.Hodek, LEDA, 1995 (dále jen VACCA);

2. Velký anglicko-český slovník, Josef Fronek, MA, PhD, LEDA, 2006 (dále jen VAC06);

3. Velký česko-anglický slovník, Josef Fronek, MA, PhD, LEDA, 2003 (dále jen VCA03);

4. Česko-anglický slovník, I.Poldauf, R.Pynsent, SPN Praha, knižní vydání (dále jen CAP);

Porovnávání prováděno opět standardní metodou = náhodným výběrem 10 posloupců po 10 heslech. Jako doplňkové použito porovnání konkordantního hledání a fulltextového. U každého bodu uváděny procenta hesel, která ten který slovník neobsahoval.

ad 1) VACCA = 11%, LL5 = 10%. VACCA chyběla některá odvozená slova (seemingly, seemingness od seeming), LL5 nenašel některá málo frekventovaná slova (red alder, bustle off, prick hedge). Tento ročník VACCA ještě neměl konkordanci, neporovnána. Pro naprostou většinu dotazů jsou obě databáze vyrovnané.

ad 2) VAC06 = 23%, LL5 = 15%. VAC06 zaostává zejména v odvozených slovech (invoicing, transferability) a v oboru botaniky a zoologie. LL5 nenašel některá slova z běžného života (transfer desk). Konkordance x fulltext (na 10 heslech) nalezeno = VAC06 ... 482, LL5 ... 654.

ad 3) VCA03 = 27%, LL5 = 11%. VCA03 (podobně jako VAC06) má méně odvozených slov (mečovitý), obor anatomie. LL5 nenašel některá lidová rčení (dumlík, dopadlo to bašta).

Konkordance x fulltext (na 10 heslech) nalezeno = VCA03 ... 384, LL5 ... 715. Při fulltextovém hledání získává LL5 díky bohaté zásobě příkladů použití. Zejména při překladu výraziva obecné češtiny tak je možnost citlivé volby podle kontextu.

ad 4) CAP = 35%, LL5 = 3%. CAP zaostává – kromě výše uvedených kategorií – i v řadě chybějících slovních základů. LL5 nenašel opravdu jen okrajová slova (vřeskný, pobádat). Jedná se o tištěný slovník, porovnání fulltextu není možné.

Ve všech výše uvedených případech je porovnávání rozsah příliš malý na to, než aby si mohl dělat nároky na statistickou věrohodnost. Je na každém budoucím uživateli, aby si v době bezplatného použití (4 týdny) pečlivě „osahal“, zda mu přístup a rozsah slovníku vyhovuje či nikoliv.

Poznámky a připomínky

► 1. Komplexní struktura databáze, která umožňuje podávání souhrnných informací k položenému dotazu, (synonyma, antonyma, kolokace, příbuzná slova) přináší uživateli jednu nevýhodu: uživatelský slovník musí svým způsobem tuto struktura respektovat. Z toho plyne, že uživatelské heslo se musí zadávat každé zvlášť, eventuálně s doplňkovými informacemi (slovní druh, rod). Nelze tedy do slovníku importovat pomocné glosáře, které si skoro každý překladatel při práci vytváří ve tvaru buď 2 sloupců ve Wordu nebo Excelu, či v jednoduchém TXT formátu. Tato nevýhoda se netýká uživatelů CAT nástrojů. Ti si tento glosář vytváří – a aplikují – v příslušné CAT aplikaci.

- 2. Komponenta pro Word – v nápovědě hlavní aplikace není uveden popis funkce tlačítka s ikonkou lupy, zkusmo zjištěno, že je to na zpětný překlad. Tlačítko s ikonkou otazníku, které by podle konvence hlavní aplikace mělo i v miniaturizovaném tvaru pro Word volat nápovědu, je mrtvé – nic se nevyvolá. Také bublinová nápověda zde není k dispozici.
- 3. Při dotazu „bream“ se mezi kolokacemi objevil i „snap-brim“ = klasický pánský klobouk. Zda se jedná o překlep v databázi nebo záměnu výslovnosti za vyhledávaný řetězec nelze zjistit.
- 4. Poznámky k obsahu: i když je slovník deklarován bez přívlastku, tj. jako obecný, lze v něm nalézt řadu odborných výrazů. Velmi početně jsou zastoupeny názvy z oblasti zoologie a biologie, dokonce ani technika nepřišla zkrátka – narazil jsem na vysvětlení „seek“ z oblasti IT.

Závěr

Slovník je jak svým rozsahem, tak i hloubkou zpracování určen především profesionálům pracujícím s cizojazyčnými texty. Rozsah (viz porovnání výše) ospravedlňuje atribut „největší“, který je pro něj použit ve firemním popise produktu.

Rychlost hledání, a to i fulltextového, je i přes velký rozsah databáze na současných počítačích (testováno na Intel Dual Core 2,79 GHz) ve zlomcích vteřiny. Pouze při zadání anagramu je doba hledání postřehnutelná. Oproti jiným srovnatelným elektronickým slovníkům na trhu je cena tohoto produktu velmi příznivá.

Výrobce/poskytl: **LINGEA s.r.o., Palackého 35, Brno**

tel.: **541 233 160,**

e-mail: info@lingeaz.cz

Web: www.lingea.cz

Cena knihy s CD, včetně DPH: 3990.- Kč.

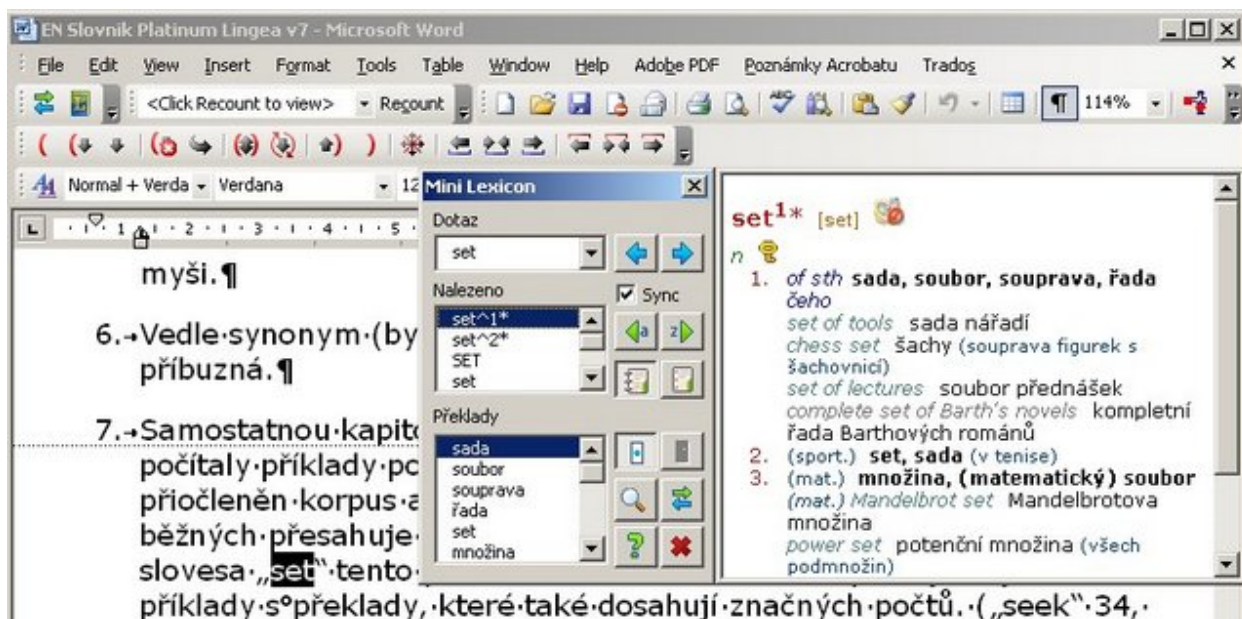
Obr. 1: Hlavní okno slovníku v grafickém režimu – ovládání výhradně pomocí myši, nebo klávesovými zkratkami, které se musíme naučit nazpaměť.

Obr. 2: Hlavní okno ve standardním režimu recenzovaného slovníku LINGEA – Lexicon 5 - ovládání pomocí menu s rozbalovacími nabídkami.

Tvarosloví		
Sloveso		
Minulý čas		
Prostý	J.č.	Mn.č.
1. osoba	I sought	we sought
2. osoba	you sought	you sought
3. osoba	he sought	they sought
Předmin. prostý	J.č.	Mn.č.
1. osoba	I had sought	we had sought
2. osoba	you had sought	you had sought
3. osoba	he had sought	they had sought
Min. průběhový	J.č.	Mn.č.
1. osoba	I was seeking	we were seeking
2. osoba	you were seeking	you were seeking
3. osoba	he was seeking	they were seeking
Předmin. průběh.	J.č.	Mn.č.
1. osoba	I had been seeking	we had been seeking
2. osoba	you had been seeking	you had been seeking
3. osoba	he had been seeking	they had been seeking

Obr. 3: Ukázka jednoho ze slovesných tvarosloví v recenzovaném slovníku LINGEA - rozbalovacím okénkem lze volit mezi slovesnými časy

Obr. 4: MS Word s otevřenou miniaturou slovníku. Vyvolání tlačítkem vlevo nahoře.